

5-sinflar uchun "Tarbiya" fani dars rejasi

Dars mavzusi: "Inson huquq va majburiyatlari"

Dars davomiyligi: 45 daqiqa

Dars maqsadi:

1. **Inson huquqlari va majburiyatlari** tushunchasini tushuntirish.
 2. **Bolaning huquqlari va majburiyatlarini** o'rganish.
 3. **Huquq va majburiyatlarga rioya qilishning ahamiyatini** anglatish.
 4. **O'zgalarning huquqlarini hurmat qilish** va ularning shaxsiy burchlariga xati-harakatlarning ta'siri haqida hikoya qilish.
 5. **Turli ma'lumotlarni tahlil qilish va to'g'ri qaror qabul qilish** qobiliyatlarini rivojlantirish.
-

Kutilayotgan natijalar:

1. **O'quvchilar** inson huquqlari va majburiyatlari o'rtasidagi munosabatni tushunishadi.
 2. Bolalar o'zlarining huquqlari va majburiyatlariga nisbatan aniq tasavvurga ega bo'lishadi.
 3. **O'zgalarning huquqlarini hurmat qilish** va jamiyatdagi ijtimoiy munosabatlarda mas'uliyat his qilishni o'rganishadi.
 4. **Huquqlarga rioya qilishning ahamiyatini** anglaydi va ularni hayotda qo'llashga intilsa.
 5. **To'g'ri qaror qabul qilish** va tahlil qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi.
-

Metodlar:

- **Rolli o'yinlar** (huquqlar va majburiyatlar bo'yicha o'zgarishlar yoki tahlillar orqali)

- **Blits so'rov** (tezkor savollar va javoblar)
 - **Suhbat** (huquq va majburiyatlar haqidagi fikr almashish)
 - **Hikoyalar** (inson huquqlari va majburiyatlariga oid hayotiy misollar)
 - **Tahlil** (ma'lumotlarni tahlil qilish, qaror qabul qilish)
-

Foydalanadigan materiallar:

- **Plakatlar:** "Huquq va majburiyatlar" taqdimotlar, yoki amaliy vazifalar bilan tasvirlangan rasmlar.
 - **Kartochkalar:** "Huquqlar" va "Majburiyatlar" haqidagi aniq savollar yoki ssenariylar.
 - **Kartinalar:** Jamiyatdagi turli huquq va majburiyatlarga daxldor vaziyatlar.
-

Dars qismlari:

1. Darsni kirish (5 daqiqa)

- **O'qituvchi:** "Inson huquqlari va majburiyatlari har bir insonning hayotida muhim o'rin tutadi. Bugungi darsda biz qanday qilib o'z huquqlarimizni himoya qila olamiz va boshqalarning huquqlariga qanday rioya qilishimizni o'rganamiz."
- **Suhbat:**
 - "Huquqlarimiz nima, va ularni kim himoya qiladi?"
 - "Majburiyatlarimiz haqida sizga qanday savollar keladi?"

2. Mavzuni tushuntirish (10 daqiqa)

- **Inson huquqlari:**
 - **Ta'rif:** "Huquqlar — bu insonning qonuniy talablari va imkoniyatlarini ta'minlaydigan qoidalar."
 - **Misol:** "Har bir kishi o'z fikrini erkin bildirish huquqiga ega."
- **Inson majburiyatlari:**
 - **Ta'rif:** "Majburiyatlar — bu insonning jamiyat va boshqalarga nisbatan amalga oshirishi kerak bo'lgan vazifalar."

- **Misol:** "Har bir inson boshqalarning huquqlarini buzmaslik majburiyatiga ega."

- **Bolaning huquqlari va majburiyatlari:**

- **Ta'rif:** "Bola ham inson huquqlariga ega. Lekin bolalarning majburiyatlari ham bor. Masalan, maktabda o'qish va o'zaro hurmatni saqlash."

- **Misol:** "Bolaning huquqi — o'qish, yaxshi ta'lim olish, ijtimoiy himoyaga ega bo'lish. Majburiyati — maktabdagi talablarga amal qilish."

- **Huquq va majburiyatlarga rioya qilishning ahamiyati:**

- **Ta'rif:** "Huquqlarga rioya qilish insonlarning to'g'ri yashashi va jamiyatda yaxshiliklarga erishish uchun muhim."

- **Misol:** "Agar biz o'z huquqlarimizga rioya qilmasak, boshqalarning huquqlarini hurmat qilmasak, jamiyatda muammolar yuzaga kelishi mumkin."

3. Hayotiy vaziyatlar (Keys va kazuilar) (10 daqiqa)

Keys 1:

- **Holat:** "Siz va sizga yaqin do'stingiz bir vaqtda o'qish uchun maktabga boryapsiz. Unga siz shaxsiy sirlaringizni aytganingizda, u sizni masxara qildi. Bu vaziyatda huquq va majburiyatlaringizni qanday nazorat qilishingiz kerak?"

- **Savollar:**

1. Bu vaziyatda siz yolg'on xabarlar yoki noto'g'ri ma'lumotlar tarqatmaslik kerakligini qanday tushunasiz?

2. Bu vaziyatda majburiyatlar va huquqlarni hurmat qilishingiz uchun qanday xulosalarga kelasiz?

Keys 2:

- **Holat:** "Ko'changizda qo'shningiz qo'lidagi yuklarini ko'tarib uyigacha olib borishda sizdan yordam berishingizni so'radi. Biroq, oyingiz sizni do'konga yuborgan edi. Bunday vaziyatda nima qilish mumkin?"

- **Savollar:**

1. Yordam berish va majburiyatni ehtiyojga muvofiq topish qiyinmi?

2. Qanday qilib o'z huquqlarimizga rioya qilamiz?

4. Rolli o'yinlar (10 daqiqa)

- **Rolli o'yin 1:**
 - **Holat:** "Huquqlarimizni himoya qilish va boshqalarga yordam berish uchun javobgarlikni qabul qilish."
 - **Rollar:** Insonlar o'zaro o'qish, yordam berish va umumiy huquqlarni hurmat qilish orqali ijobiy xulq-atvorlarni namoyon etish.

5. Blitz so'rov (5 daqiqa)

- **Savollar:**
 1. Huquqlarimizni himoya qilish orqali qanday ihtiyojlarimizga erishamiz?
 2. Qanday vaziyatda o'z huquqlarimizni yoki boshqalarning huquqlarini hurmat qilishimiz kerak?

6. Darsni yakunlash (5 daqiqa)

- **O'qituvchi:** "Biz bugun inson huquqlari, bolaning huquqlari va majburiyatlari, huquqlar va majburiyatlarga rioya qilishning ahamiyati haqida o'rgandik. Har birimizning jamiyatda faol ishtirok etishimiz va boshqalarning huquqlariga hurmat qilishimiz zarur."
 - **Suhbat:** "Biz qanday qilib o'zimizning huquqlarimiz va boshqalarning huquqlarini hurmat qilishni davom ettiramiz? Bu qanday ijobiy o'zgarishlarga olib kelishi mumkin?"
-